

oddalonych jednostek, jak VI batalion, około 30 kilometrów. Praca ta została jeszcze bardziej utrudnioną przez to, iż Brygada nie posiadała dostatecznej ilości koni i wozów, by zaopatrzyć swe siły na tak szerokim froncie.

Z LISTU DO DEPARTAMENTU WOJSKOWEGO NACZELNEGO KOMITETU NARODOWEGO

Wyjątki z listu Józefa Piłsudskiego do Departamentu Wojskowego N. K. N. charakteryzują dobitnie przesłanki, jakimi się kierował Piłsudski, występując przeciwko angażowaniu Królestwa Polskiego w politykę N. K. N., opierającego się na t. zw. austro-polskim rozwiązaniu sprawy polskiej.

Cytowane wyjątki zostały wzięte z pracy Konstantego Srokowskiego, Sekretarza Generalnego N. K. N., wydanej p. t. «N. K. N. Zarys historii Naczelnego Komitetu Narodowego» (Kraków 1923). List Piłsudskiego był odpowiedzią na sprawozdanie Dep. Wojsk. N. K. N. ze zjazdu obywatelskiego, zorganizowanego przez Dep. Wojsk. w dn. 3. VI. 1915 r. w Piotrkowie. Zjazd ten stanął na stanowisku politycznym Nacz. Kom. Narodowego.

...Wy gwałtownie budujecie N. K. N. w Królestwie, a ja staram się o zorganizowanie Królestwa samodzielnie, poza N. K. N., jako argumentu, mniej związanego z wszelką władzą, nawet, jako argumentu przeciw N. K. N. Wy w stosunkach zarówno z władzą, jak z N. K. N. chcecie przekonać ich dokonywaną pracą godzenia Królewian z obydwoma tymi instytucjami. Ja nie szukam zupełnie godzenia tych spraw ze sobą; odwrotnie, używam Królestwa jako argumentu przeciw niesłusznej i głupiej polityce zarówno Austrii, jak i N. K. N. Wy wyobrażacie sobie, że jesteście wszechpotężni zarówno w N. K. N., jak i w stosunkach z «Armee Ober-Komando» ¹⁾. Ja zaś uważam, że jestem (tak samo, jak wy) atutem, już zgranym i tysiąc razy sprzedanym i bitym, który jest w stanie kaprysić i wyrażać niezadowolenie, lecz bez «wielkiego skandalu» niezdolnym do zmiany stosunków.

Porównawszy na dowód słuszności swej polityki liczbę zwerbowanych przez departament wojskowy ochotników do Legionów z zastępem rekrutów, stojących w kadrach Polskiej

¹⁾ Naczelne Dowództwo wojsk austriackich.

Organizacji Narodowej, wykazuje Piłsudski, że jego metoda jest lepsza, i wylicza szkody, które departament wojskowy swoją właśnie jawną i legalną robotą sprawi wyrządza¹⁾.

...Szkodami tymi są: 1) przedwczesne wykazanie, jak na dłoni, że Królestwo można albo dusić, jak chcąc, albo też kupować tanio, jak tanio zostało kupione «polskie przedsiębiorstwo» w Galicji, podczas gdy bez tego Królestwo długo jeszcze pozostałoby tym sfinksem, z którym liczyć się i rachować należy; — 2) zwiększenie łatwości tej kontroli Grzesickiego²⁾, która w Galicji byłaby mocno utrudniona; — 3) zmniejszenie łatwości nielegalnego działania, które, jedynie utrzymując w stanie realnym sfinksowość Królestwa, nie wykazywałoby słabego podkładu dla realnej siły tego błotka moralnego, którym jest Królestwo, równie zresztą dobrze, jak Galicja.

...Uważam, że wszelkie rezolucje ze strony Królestwa, podtrzymujące N. K. N., są złe i niepotrzebne, że N. K. N. na podstawie galicyjskiej albo znajdzie w sobie dość mocy, by się oprzeć rozkładowi, albo zginie. Obowiązani jesteśmy podtrzymywać N. K. N. z tym, co mamy, t. zn. ja z podkomendnymi i wy, jako część N. K. N., ale nie ma sensu politycznego wciągać do tego Królestwa i jego sił wewnętrznych, jego sił moralnych, gdyż one jedynie mogą stanowić podstawę do nowych kombinacji, gdy stara podstawa runie. Zresztą w tej walce N. K. N. o swój honor i byt jest to złą usługę robić N. K. N., gdy mu się dodaje do tych kłopotów, jakie ma obecnie, jeszcze obronę niepewnego i skrzeczącego nieartykułowane dźwięki Królestwa...

Teraz, kiedy włoska istnieje wojna³⁾, jest jedno z dwojga do oczekiwania. Albo będzie zawarty osobny pokój z Rosją, no i wtedy, rzecz prosta, sprawa nasza na razie jest skończona, lub też przybrać będzie musiała całkiem inne formy, — albo też wojna potrwa jeszcze długo, a zatem mamy czas. Więc nie śpieszmy do łatwych, ale tanich zwycięstw i efektów swojej pracy, wszelki bowiem efekt w Królestwie będzie tani, bo ma za podkład bierność i tchórzostwo ogólne...

¹⁾ Streszczenie tej części listu Piłsudskiego cytowane jest na podstawie K. Srokowskiego, str. 342.

²⁾ Plk. austr. Wiktor Grzesicki, komendant grupy w Piotrkowie, której podlegał Dep. Wojskowy N. K. N.

³⁾ Mowa o przyłączeniu się Włoch do koalicji przeciwniemieckiej. Włochy przystąpiły do wojny 23. V. 1915.